

AKADEMIK MIROSLAV RADMAN O KOMPROMISU POSTIGNUTOM S MINISTROM DRAGANOM PRIMORCEM

Moji savjeti više bi koristili ministru nego savjeti onih koji su ga doveli u ovu situaciju

LIDIA ČERNI

Nakon što se tinta na zajedničko pismo namjere o suradnji između Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, splitskog Sveučilišta i Mediteranskog instituta za istraživanje života, nije ni osušila, već su počele reakcije javnosti – od negodovanja do odobravanja, od kritiziranja do savjeta. No najčešća meta prozivanja po medijima, bio je idejni začetnik i osnivač MedILS-a, naš ugledni znanstvenik Miroslav Radman. Budući da je sad sve iza nas, akademik Radman želio je prokomentirati i pojasniti neke nejasnoće i »zluurade« objede glede svog udjela u cijelom projektu, samog projekta MedILS-a i odnosa koji su pritom nastali posebice na relaciji – resorno Ministarstvo-MedILS, a koji su se mjesecima povlačili po medijima.

● Neki su mediji nakon potpisivanja sporazuma zluuradno komentirali kako ste »moralno-odustali od svojih nekih prijašnjih opcija, a to je da budete posve neovisni od politike i državnog uplitanja u sam rad Vašeg Instituta. Možete li to prokomentirati?

– Da, ali nerado i samo zato jer to dugujem bezbrojnim ljudima koji mi pišu, ili se rukuju sa mnom na ulici ili u kavani, a kojima sam, izgleda, postao prijatelj (pa čak učitelj za mladijariju) - i to preko medija. Hvala novinari. Mnogima je projekt MedILS primjer i paradigma promjena koje bi se trebale događati da li stvarno »pokrenuli Hrvatsku«. Svima njima i mojim prijateljima dugujem objašnjenje. Kako nisam dobar glumac, vidjelo se na mom licu da nisam presretan postignutim kompromisom, te je Vaš komentar opravdan. U procesu pregovora osjećao sam se dvostrukim taocem, što nije lagodno. Prvo, radi moje lojalnosti prema premijeru koja je potpuna i trajat će sve dok budem njegov savjetnik, a naši profesionalni odnosi su do sada bili spontani, konstruktivni i prijateljski. A drugo, talac radi uspjeha samog projekta MedILS, i to sve dok profesora Alačević i ja budemo željeli da se projekt ostvari u Splitu. Medu-time, iritiralo me je što sam morao izigravati gentlemana (net-

ko mora, zar ne?) dok mi se krađe ono što sam htio dati na poklon, ali samo nakon što Vlada i grad Split ispune njihova ugovorna obećanja. Prisutnost ministra i rektora (po funkciji) je bilo formalno obećano i željeno s naše strane zato da ne bi bilo paranoje i da ne bi morali sami informirati naše početne »sponzore« o tome što se događa u MedILS-u. Dakle, ministar i rektor su provaljivali otvorena vrata MedILS-a. Da se ne bi svi obrukali, ja sam pristao na apsolutni maksimum ustupka u deklaraciji dobre volje, koja znanstvenicima ostavlja mršavu većinu (od jedne osobe) u poslovanju Upravnog Vijeća MedILS-a.

Ili kriza ili kompromis!

● Možemo dakle govoriti o kompromisu na koji ste pristali »radi mira u kući«...

– Pa znate, trebalo se je brzo odlučiti - ili kriza ili kompromis! Tko će sada znati što bi bilo bolje za Hrvatsku? Možda ipak »terapija istinom«? Možda bi bilo korisnije za Hrvatsku da sam prihvatio izazov (pogotovo što znam da bih ja odnio barem moralnu pobjedu) i time provocirao krizu kao potencijalni purgatorij? Možda sam počinio profesionalni grijeh što nisam javno dao svoj sud o kalibrima nekih medijskih zvijezda hrvatske znanosti, kao i znanstvenih institucija, javnih i privatnih? To još uvijek mogu učiniti u međunarodni audit i stampanje raspodjele novca za znanost prošlih 12 godina. Ništa nije bolje od javnih rasprava u živo, na koje sam uvijek spreman. Ne znam u kojem momentu je konstruktivno napraviti krš i lom, pogotovo kada nemate politički ambicija, što je moj slučaj? Ovo što smo potpisali za mene jest kompromis jer sam morao sam sebe prisiliti da uradim ono što u ovom momentu ne bih bio uradio.

● Većinsko upravljanje Instituta ostaje u rukama znanstvenika. Znači li to da će neboloviti i svjetski znanstvenici imati onoliko »upliva« u rad Instituta kako ste prvotno i najavljivali?

– Nadam se. Kada bi sadašnji i budući ministar i rektor bili mudri ljudi, onda bi u Upravnom vijeću bili samo promatrači osim ako imaju ponuditi nešto što je korisno za Institut. Na-

AKADEMIK MIROSLAV RADMAN: Osjećam da je čitava hajka u atmosferi filma »Balkanski špijun«, nastala zato da bih ja izgubio živce, sve poslao k vragu, a zgradu i projekt bi preuzeli neki drugi. Volio bih da se varam

dajmo se da će biti mudri!

● MedILS je ušao u vezu sa Splitskim sveučilištem kako bi se »kontroliralo trošenje državnog novca« kako je rekao ministar Primorac. Zašto je to traženo? Sumnja li se u Vaše procjene glede financija?

– Ja sam prvi koji sumnja u moje sposobnosti u tom domeni, zato će financijske konstrukcije i poslovanje voditi i kontrolirati vrhunski profesionalci, a ja neću ništa uraditi bez konzultacije s njima. To već i sada radim s našim odvjetnicima. Ja ne idem u poslovne razgovore bez jednog od MedILS-ovih odvjetnika kojima se zahvaljujem na benevolentnom radu. No, neka svima bude savršeno jasno da ako ministar želi da Splitsko sveučilište kontrolira »trošenje državnog novca« u vezi MedILS-a, onda ga mora pozvati na kontrolu u svoje Ministarstvo kroz koje ide 100 posto

trošenja državnog novca. Mu-drošću naših odvjetnika, kroz MedILS nije prošla ni jedna kuna iz proračuna pa tako Ministarstvo (1) raspisuje natječaj, (2) daje naloge i (3) isplaćuje radove na zgradi koja je vlasništvo RH. Mi ugovorom dobivamo zgradu na korištenje.

Možda bi bilo korisno za čitatelje i da oštampate tekst deklaracije o osnivanju MedILS-a iz 2003.! Možda ne treba zaboraviti - u zloduhu novog vremena - da je ovaj sadašnji projekt MedILS pokrenut na inicijativu Vlade RH, a ne moju, i da sam bio pozvan od ministra Hrvoga Kraljevića da vodim taj projekt. Sada me se predstavlja javnosti kao nekakvog grabatora novca iz državnog proračuna (počelo se s Jurdanom u Nacionalu). Osjećam da je čitava hajka u atmosferi filma »Balkanski špijun«, nastala zato da bih ja izgubio živce, sve poslao k vragu,

iritiralo me je što sam morao izigravati gentlemana dok mi se krađe ono što sam htio dati na poklon Hrvatskoj ● Ako ministar leli da splitsko sveučilište kontrolira »trošenje državnog novca« u vezi MedILS-a, onda ga mora pozvati na kontrolu u svoje Ministarstvo kroz koje ide 100 posto trošenja državnog novca ● Možda ne treba zaboraviti - u zloduhu novog vremena - da je ovaj sadašnji projekt MedILS pokrenut na inicijativu Vlade RH, a ne moju. Sada me se predstavlja javnosti kao nekakvog grabatora za novcem iz državnog proračuna ● Budući da je ministar Primorac počeo diverziju na moj integritet preko medija, ja sada odgovaram (jer sam to dužan javnosti). Pozivam ministra Primorca da pokaže koliko je hrabar i gospodin, te da mi se lijepo ispriča za neopravdane kritike nakon čega možemo zdravo nastaviti nezapočetu suradnju

Možda ću otići kad se prvo ispričam novinarima

● Bavite li se mišlju da napustite sve ovo nakon svega što se dogodilo?

– Da hoću, nakon što se ispričam novinarima prisutnim na konferenciji za tisak jer sam ih prividno napao kao odgovorne za ono što se pisalo u tisku od 5. do 8. ovog mjeseca. Ili novinari nisu vjerno prenosiili što je rekao ministar, pa je on to onda morao demantirati, novinari bi se trebali ispričati njemu a on meni, ili novinari jesu vjerno prenosiili što je ministar pa bi se on opet trebao meni ispričati u ime naših dobrih prijateljskih odnosa

tijekom osam godina. Za »Kobne zamke Radmanova prijedloga o stimuliranju vrhunskih znanstvenika« u »Slobodnoj« 7. lipnja bilo bi lijepo ako bi se sami mladi znanstvenici javili, ili njihovi nezavisni sindikati, jer to više nije moj problem nego njihov. I tekst kobnih zamki prijedloga »savjetničkog kluba« nekolicine hrvatskih znanstvenika za nagradno financiranje upravo postignutih znanstvenih uspjeha mogao bi se tiskati. Tekst je dovoljno jednostavan, kratak i razumljiv za gimnazijalce.

a zgradu i projekt bi preuzeli neki drugi. Volio bih da se varam. No, protivnici projekta MedILS vjerojatno ne znaju da ja imam sto puta više nepozvanih benevolentnih »špijuna« nego oni. I da glasno šutim! I da to što sam dobio čina ne znači da sam budala, ni kukavica.

»Privatno« tako pogrdna riječ?

● Sad se zapravo postavlja pitanje - kako mislite ostati »neovisni« u radu Instituta ako će njegov rad kontrolirati državne institucije?

– Ako je ova kriza ičemu korisna onda je u tome što je sjajna demonstracija zašto MedILS mora biti ne-vladina organizacija: slobodna, privatna, bezprofita i međunarodna znanstvena institucija odgovorna samo svojim donatorima i financijerima! Trebam li se zahvaliti onima koji su mi priuštili de-

monstraciju nužnosti privatnosti MedILS-a? Citiram riječi znamenitog profesora Julian Daviesa, koji je rekao da mi jedna vlada na svijetu nije pokazala da može uspješno voditi znanost ili business. Na vladama je velika odgovornost da stvore optimalne uvjete za slobodni razvoj znanosti i poslovanja. Ministar se mora brinuti za stvaranje uvjeta za izvrstan znanstveni rad drugih, a rektor se mora brinuti za najbolje funkcioniranje sveučilišta - a ne MedILS-a! MedILS nadmašuje njihove kompetencije, ali oni mogu mnogo pomoći u olakšavanju poteškoća u radu MedILS-a na ovoj našoj geografiji. I ja ću im biti zahvalan kao i mladi hrvatski znanstvenici.

● Nedavno se u Slobodnoj Dalmaciji mogao pročitati naslov »Radmanov institut ne može biti privatna institucija«. Kako komentirate taj vrlo tendencio-

zan naslov? – Na napis u Slobodnoj Dalmaciji odgovaram: i te kako može biti i to već iz solidnog razloga što to i jest, i ostaje privatna institucija, sve dok profesora Alačević i ja ne odlučimo drugačije! Nama se može oduzeti splitska zgrada, ali nitko ne može »nacionalizirati« našu pravnu strukturu bez pristanka osnivača MedILS-a - profesora Alačević i mene! Nisam znao da je »privatno« tako pogrdna riječ u demokratskoj post-komunističkoj Hrvatskoj.

● Slažete li se s ministrom Primorcem kako je potpisom na ovaj vaš sporazum - znanost pobijedila politiku?

– Znanost MedILS-a još nije ni počela, ali to pobjedi je pomoglo da su tri znanstvenika/profesora bili upleteni u proces prepovaranja - i ta je pomoć bila proporcionalna njihovoj »znanstvenosti«. Kamo

sreće da se je radilo o znanosti! Radi se o civilizaciji i građanskoj kulturi koju treba voljeti i učiti. Vjerujem da je prva kočnica u razvoju Hrvatske na razini kulture ophođenja, tj. konverzacije. No, mi ne smijemo nepozvano (zloupotrijebiti projekt MedILS za saniranje i predgajanje hrvatskog društva. Nije moja ambicija da ispravim »krivu Savu«, zato me se nitko ne treba bojati. Ne zanimaju me ničije stolice pa očekujem da me se pusti da na miru radim svoj posao koji je naporan i odgovoran. Ako me u tome ne podrži državni vrh i javnost, ja svakako neću žrtvovati kvalitetu mog obiteljskog i profesionalnog života za MedILS, baš u Splitu. MedILS je možda moj životni projekt, ali moj život se odvija negdje drugdje.

Budući da je Ministar Primorac počeo diverziju na moj integritet preko medija, ja sada jednokratno odgovaram (jer sam dužan javnosti) ali nikako ne želim polemizirati preko medija. To nije dobro za ničije zdravlje. Ja u ovome ne uživam: osjećam se kao da sam se isprao Lizolom od neke kontaminacije neugodnog mirisa. Nakon ovih pojašnjenja, pozivam najiskrenije ministra Primorca da pokaže koliko je hrabar i gospodin, te da mi se lijepo ispriča za neopravdane kritike, nakon čega možemo zdravo nastaviti nezapočetu suradnju. To bi bilo elegantno. Uvjeren sam da će savjeti ovog znanstvenog seniora i savjetnika premijera biti od puno veće koristi za njegovu reputaciju i ministarsku karijeru nego savjeti onih koji su ga doveli do ove situacije, te da će se dijelom obnoviti i naše staro prijateljstvo. Pozivam javnost da prate slijed događaja, jer će ovaj intervju ili pokopati projekt MedILS u Splitu, ili baš obratno - pokrenuti ga kao dio slobodne Hrvatske.

Urednik glasovitog časopisa Science raspisuje se o problemima između Ministarstva i MedILS-a, predsjednik Nobelove fundacije dr. Michael Söhlman daje pismenu podršku projektu MedILS, i dr. William Haseltine, suvlasnik i predsjednik velike bioteh tvrtke Human Genetic Systems Institute, pruža svoju stručnu i financijsku pomoć MedILS-u.

OGNJEN HARAMINA, DONAČELNIK ODSJEKA KOMPJUTERSKOG KRIMINALITETA MUP-a

Kompjuterski kriminal raste u prosjeku 15 posto godišnje

DRAGAN GRDIĆ

S ognjenom Haraminom, donaćelnikom Odsjeka kompjuterskog kriminaliteta MUP-a, razgovarali smo neposredno nakon što su objavljeni rezultati međunarodne policijske akcije u kojoj je razbijen lanac dječje pornografije na internetu, pri čemu su prijavljene 252 osobe, od čega osam u Hrvatskoj. Naša policija također trenutno utvrđuje identitet 12-godišnje djevojčice koja je, kako se sumnja, snimana u Hrvatskoj. Akciju, koja je trajala duže od godinu dana, pokrenuo je hrvatski MUP, a zahvaljujući podacima koje je naša policija poslala kolegama u 30 država očekuje se da će biti otkriven još najmanje 2000 korisnika dječje pornografije.

Konvencija o cyber kriminalu

● Što nam možete reći o radu vašeg Odsjeka i koji su vam trenutni prioriteti?

– Odsjek je formiran početkom 2003. godine na razini svih policijskih uprava u RH i bavi se kaznenim djelima koja se odnose na kompjuterski kriminalitet i onima koja se odnose na povrede prava intelektualnog vlasništva. Zadnje četiri godine ova kaznena djela su u porastu u prosjeku 15 posto godišnje, tako da se s jedne strane neprestano educiramo i spremamo kako bi mogli odgovoriti na rastući broj postupanja. Kako se uz sve to prate i izučavaju sve promjene glede tehnologije koja se koristi, a koja se vrlo intenzivno mi-

Dječja pornografija na internetu inkriminirana je u članku 196 Kaznenog zakona RH, a od 1997. do kraja 2003. godine zabijeljena su 123 takva kaznena djela. Tu se ne radi samo o internetu, već i o snimanju takvih sadržaja korištenjem kamera, fotoaparata i drugih uređaja, kao i posjedovanju takvih sadržaja neovisno o tome odakle su pribavljeni

jenja, vidljivo je da su prioriteti sadržani u tome kako što uspješnije odgovoriti na naprijed opisane okolnosti.

● Kakva je suradnja s HT-om i ostalim davateljima internetskih usluga?

– O suradnji sa ISP-ima u Hrvatskoj mogu govoriti samo u superlativima, a sigurno je da će se ona i dalje razvijati na obostrano zadovoljstvo.

● Kako ocjenjujete suradnju s kolegama iz drugih policija na suzbijanju dječje pornografije i pedofilije na internetu?

– I zadnji slučaj u kojem smo izvijestili javnost poka-

OGNJEN HARAMINA, PRVI HRVATSKI »CYBER POLICAJAC«: Naš Odsjek je formiran početkom 2003. godine na razini svih policijskih uprava u RH

DRAGAN GRDIĆ

zuje da je ta suradnja više nego dobra, a sigurno je da će ona s vremenom postati još bolja, jer međunarodna dimenzija ovog problema upravo upućuje na takav način rada. Ovo se prvenstveno odnosi na mjere i radnje koje su predviđene Konvencijom o cyber kriminalu, čija će primjena ovu suradnju, a i rezultate postupanja, podići na još višu razinu.

● Kako vaš Odsjek prati neprestani brzi razvoj kom-

pjuterske tehnologije i sve veće brzine prijenosa podataka i s tim u vezi, kako se na vaš rad odražava smanjenje proračunskih sredstava namijenjenih MUP-u?

– U okviru raspoloživih sredstava pokušavamo što bolje odgovoriti na izazove koje sa sobom nosi ova problematika i mislim da smo, ako se problem sagledava iz ovoga aspekta, prilično uspješni. S druge strane, kakav god opremu koristili uvi-

jek postoji nešto novije i bolje, tako da će, neovisno o materijalnoj situaciji, uvijek postojati određeni raskorak između želja i mogućnosti.

Povreda autorskih prava ili privatnosti

● Možete li reći koliko je osoba do danas u Hrvatskoj prijavljeno zbog pornografije i pedofilije na internetu i imate li povratne informacije od pravosuđa o daljnjem procesuiranju tih osoba?

– Dječja pornografija na internetu inkriminirana je u članku 196 Kaznenog zakona RH, a od 1997. godine do kraja 2003. godine zabijeljena su 123 ovakva kaznena djela, pripominjem da se ovdje ne radi samo o internetu, već i o snimanju ovakvih sadržaja korištenjem videokamera, fotoaparata i drugih uređaja, kao i posjedovanju ovakvih sadržaja neovisno o tome odakle su pribavljeni.

● I za kraj, neizbježno pitanje o »Severinom spotu«. Prema vašem mišljenju, je li riječ o povredi autorskih prava ili o povredi privatnosti?

– U dijelu pitanja koji se odnosi na povredu privatnosti riječ je o situacijama u kojima policija ne postupa po službenoj dužnosti, odnosno oštećena osoba pokrene i vodi postupke kod nadležnih sudova zbog kaznenih djela protiv ugleda i časti, mogu se podnositi razni zahtjevi za naknadu štete ili tražiti izricanje privremenih mjera u svezi sa sadržajima koji su sporni. U svezi s prijavom koju smo zaprimili, a koja se odnosila na povredu autorskih prava oštećene, pojavila se dilema zadovoljava li ovo djelo sve uvjete iz Zakona o autorskim pravima da bi se moglo uvrstiti u tzv. »audiovizualna« autorska djela. Iz tog razloga prijava je prosljednada nadležnom državnom odvjetništvu koje će ocijeniti je li riječ o autorskom djelu ili ne.

U tom dijelu policija će postupati u skladu s nalogom koje dobijemo od nadležnog državnog odvjetništva.

Sanader proslavio 51. rođendan

Premijer Ivo Sanader proslavio je u utorku svoj 51. rođendan, no tim povodom nisu bile priredene velike proslave. Suradnici su mu u Banskim dvorima darovali njegovu omiljenu Sacher tortu, a kako se ne bi narušila radna atmosfera, umjesto alkohola posluženi su sokovi i mineralna voda. Sanader je primio veliki broj čestitki građana, a među darovima su se našle i butelje probiranih vina, kožni etui za kravate i stalak za olovke.

Za uživanje u Sacherici Sanader je vjerojatno našao vremena i u utorku predvečer kada je boravio u Beču na velikoj proslavi 70. rođendana bivšeg austrijskog ministra vanjskih poslova Aloisa Mocka. Tada je u svom govoru, među ostalim, kazao da mu nije žao što propušta vlastitu rođendansku proslavu, jer je Mock veliki prijatelj Hrvatske, što su prisutni popratili pljeskom.

Mesić uči francuski pod Chiracovim nadzorom

Da nikad nije prekasno za učenje te da je riječ o cjeloživotnom procesu, osobnim primjerom pokazuje predsjednik Stjepan Mesić koji će na Badnjak ove godine navršiti 70 godina. Kako je u intervjuu za »Globe« kazao autor njegove biografije »Građanin-predsjednik« Milan Puljić, Mesić je nakon stupanja na predsjedničku dužnost ponovno počeo učiti francuski koji je učio i u mladosti. S obzirom da od ranije govori ruski, time će moći opovrgnuti one koji mu zamjeraju da ne govori niti jedan strani jezik. No, zanimljivost u Mesićevom učenju francuskog je to što kao ispitivača ima nekog drugog nego francuskog predsjednika Jacquesa Chiraca. Naime, prema Puljićevim riječima, prigodom svakog bilateralnog susreta Chirac provjerava Mesićevo znanje francuskog i hvali njegov napredak, iako im se konverzacija uglavnom svodi na - dobar dan prijatelju, kako ste, što ima za ručak, koje ćemo vino piti...

ca. Naime, prema Puljićevim riječima, prigodom svakog bilateralnog susreta Chirac provjerava Mesićevo znanje francuskog i hvali njegov napredak, iako im se konverzacija uglavnom svodi na - dobar dan prijatelju, kako ste, što ima za ručak, koje ćemo vino piti...

Jadranka Kosor i ministrar za magiju

Film »Harry Potter i zatočnik Azkabana«, koji je nedavno došao i u hrvatska kina, u nedjelju je pogledala i potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor, a sa sobom je pvela 300 djece iz dječjeg doma u Nazorovoj ulici u Zagrebu. Iako joj se film svidio, Jadranka Kosor potvrdila je mišljenje mnogih da je riječ o najstrašnijem od svih filmova o malom čarobnjaku, a od likova posebno ju je zaintrigirao ministar za magiju koji sve probleme rješava čarobnim štapićem, zbog čega bi ga u svojoj vladi rado volio imati svaki premijer.

Šeksu katica buhača

Višegodišnji trud HSP-ovih zastupnika da se počne novopokrenutoj uzgoj buhača napokon je urodio plodom. Naime, Sabor je prošlog petka usvojio izmjene Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi kojima su predviđena sredstva i za uzgoj te dalmatinske biljke koja se može koristiti u proizvodnji insekticida. S obzirom da je riječ o slabo poznatoj biljci, ni većina zastupnika nikada ranije nije čula za nju pa su pravaši odlučili katicu buhača na idućoj sjednici pokloniti predsjedniku Sabora Vladimiru Šeksu. Pritom ističu da nemaju nikakve zle namjere i da je činjenica da se buhač upotrebljava za insekticide čista slučajnost.